

Til va adabiyot.uz

ILMIY-METODIK ELEKTRON JURNAL
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ
SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL ELECTRONIC JOURNAL

«Til va adabiyot – Преподавание языка и литературы – Language and literature teaching» (e-mail: tilvaadabiyotuz@gmail.com) <https://oak.uz/pages/4802>

8
DEKABR

**O‘zbekiston Respublikasi
Konstitutsiyasi qabul
qilingan kun**

Til va adabiyot.uz

ILMIY-METODIK ELEKTRON JURNAL
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ
SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL ELECTRONIC JOURNAL

Bosh muharrir

Nargiza BERDIYEVA

Tahrir hay'ati:

Nizomiddin Mahmudov
Yorqinjon Odilov
Jabbor Eshonqulov
Baxtiyor Daniyarov
Abdurahim Nosirov
To'liq Saydaliyev
Barno Buranova
Zulxumor Mirzayeva
Qozoqboy Yo'ldoshev
Bahodir Jovliyev
Salima Jumayeva
Qayum Baymirov
Manzar Abdulxayrov
Alijon Safarov
Husniddin Norqulov
Odiljon Boynazarov
Madina Nuriddinova
Latifa Xudayqulova
Barno Kadirova
Nargiza Mirzayeva
Guli Shukurova
Yuldosh Raxmatov
Ramziddin Abdusatorov
Feruza Manukyan
Gulchexra Keldiyorova
Gulsanam Xolikulova
Komiljon Qarshiyev
Svetlana Umirova
Xolmo'min Fayzullayev
Nilufar Namazova
Dilbar Niyazova
Sayyora Halimova

Axborot hamkorimiz:

Muharrirlar:

Bibimaryam RAHMONOVA
Shabnam G'ANIYEVA
Bonu DO'SMATOVA

Sahifalovchi:

Mahliyo ABDUQODIROVA

Tahririyat manzili:

100038, Toshkent shahri
Matbuotchilar ko'chasi 32-uy.
Telefon: (97) 737-74-16,
(98) 121-74-16, (90) 322-87-16.
e-mail: tilvaadabiyotuz@gmail.com

Ilmiy-metodik elektron jurnal

M U N D A R I J A

Dolzarb mavzu

Halim Saidov. "Sayohatnoma" da faktlardan foydalanish masalalari.....3
Abdulhay Sobirov, Jahongir Siddiqov. Nomlarni to'g'ri yozish – davr talabi.....5
Userbay Baykabilov. Kitap madaniyatining qalptasuyuning tarixi-filosofiyaqlyk neqizderi.....8

Tilshunoslik

Mardon Rahmatov. Lirik matnning fonik tuzilishi.....11
Nasiba Yarashova. Bolalarga xos matnlarda metafora lingvomadaniy fenomen sifatida.....13
Ravshanxo'ja Rasulov. Harakatning holati fe'llarining ma'no tuzilishi.....15
Sitora Turaboyeva. O'zbek tilida "do'st" va "begona" konseptual birliklarining leksik-semantik xususiyatlari.....18
Dildor Eshmuratova. Diniy birliklarning stilistik xususiyatlari.....22
Qodirjon Mo'ydinov. Sud nutqi leksikasi birliklarining sinonimik va graduonimik munosabatlari.....24
Dilnoza Abdurasulova. Feministik tilshunoslik va uning shakllanish tarixi.....27

Adabiyotshunoslik

Odiljon Avaznazarov. Alisher Navoiy dostonlarida yo'l obrazi.....29
Feruza Burxanova. Zamonaviy o'zbek qissalarida ruhiy kechinma va ifoda mahorati.....31
Zamira Djurabayeva. Normurod Norqobilning "Ena bo'ri" qissasi lingvopoetikasi.....35

Nilufar Umarova. XX asrning 70-80-yillari o'zbek she'riyatida milliy etika muammosi.....38
Гульчехра Давлятова, Тимур Аюпов. Художественные приемы раннего В.О. Пелевина.....40

Ilg'or pedagogik texnologiyalar

Dildora Kaxarova. Bo'lajak o'qituvchilarni inklyuziv ta'limga tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuvning o'rni.....43
Nilufar Suleymanova. Ta'lim jarayonida multimedia va videokontentlardan foydalanish samaradorligi.....46
Gulnoz Turayeva. Pedagogika yo'nalishi talabalarini o'qitishda multimedia texnologiyalarini qo'llash samaradorligini tahlil etish.....48
Surayyo Inomjonova. Fentezi asarlarni zamonaviy adabiy ta'lim metodlari yordamida o'rganish.....51
Muhabbat Maxmudova. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matn yaratish ko'nikmasini shakllantirish.....56
Muxabbat Mirazimova. Maktabgacha yoshdagi bolalar kompetentligini shakllantirishda induktiv metodning o'rni.....55
Jo'raali Solijonov. Garri Potter romanlaridagi frazemalarni tarjima qilish muammolari maktabgacha ta'lim yo'nalishida ingliz tilini virtual muhitda o'rganish innovatsion metod va platformalar tahlili.....58
Malohat Shomurodova. Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachisining ifodali o'qishga o'rgatish mashg'ulotlariga

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2023-yil 3-iyundagi 338/6-sonli qarori bilan Filologiya, Pedagogika hamda Psixologiya fanlari bo'yicha doktorlik dissertatsiyalari (PhD, DSc) asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrdir. <https://oak.uz/pages/4802>

kreativ yondashuvi.....	61
Oysha Rajabova. Xorijiy tillarni noan'anaviy usullarda o'rgatish.....	63
Дилфуза Умарова, С. Ш. Норкулова. Интерактивные методы обучения русской литературе в школах с узбекским языком обучения.....	66

Tadqiqot

Latofat Tashmuxeamedova. Tanlangan asarlar to'plamining tahriri.....	69
Muhayyo Ergashova. Lokalizatsiya munosabatining ifodalanishi.....	71
Dildor Otajonova. Ixtisoslashgan ovozi xabar lingvistik ekspertizasi.....	73
Sayyora Samiyeva. Grammatikaning metodik va psixolingvistik talqini.....	75
Saodat Muminova. Milliy she'riyatda hayot mazmunini badiiy idrok etish.....	78
Normurod Avazov. Milliy uyg'onish davrining milliy kitobi.....	80
Aziza Shodikulova. Metonimiya hosilalarining kognitiv-diskursiv tahlili.....	82
Arofotoy Muydinova. Bositxon Hariqiy muvashshahlari.....	84
Gulsanam Xolikulova. Seydi Ali Raisning "Mir'otul mamolik" asarida Muhammad Humoyun davri adabiy muhiti tasviri.....	86
Nigina Hojiyeva. Boburnoma asarining yana bir jilosi : meva nomlari timsolida.....	89
Kamolaxon Oripova. Badiiy matnda o'xshatishlarning turlari va vazifalari.....	92
Sarvinov Ahmadova. Multimodal lingvistika: internetdagi kontent va uning strukturasi.....	94
Raxima Kurbonova. Gipotaktik qurilmalar derivatsiyasi va ularning monopropozitiv strukturalari.....	97
Жандос Байзаков. Абай поэзиясындағы философиялық сарын.....	100
Нигора Каримова, Хуснидабону Ботинова. Лингвистическая стилизация в языке произведений русских и узбекских писателей.....	102
Лайло Элмурадова. Эстетическое значение русского глагола в художественной литературе.....	105
Андрей Павлюк. Восточные жанры и образы в поэзии Фархада Юнусова.....	107
Елена Попова. Случаи переносного употребления форм прошедшего совершенного времени.....	110
Nurzod Norqulov. Nasriy asarlarning shakllanish tarixidan.....	113
Ro'zigul Primova. Davr nasrida urush voqeligi tasviri va ma'naviy-axloqiy qadriyatlar.....	115
Diyora Nurimova. Usmon Azim va Muhammad Yusuf asarlari lirik diskursida metafora.....	118

Shodiya Maxamadjonova. Shekspir asarlarining lingvistik xususiyatlari.....	120
Zarina Suvonqulova. Shermuhammad Munis Xorazmiy va uning adabiy merosi.....	123
Solijon Azizov. Zamonaviy tilshunoslikda badiiy diskurs talqini: lingvistik, kognitiv va pragmatik xususiyatlar.....	125
Guzal Shodiyeva. Siyosiy diskursda siyosiy tilning madaniy konstruktivligi.....	128
Gulizebo Yusupova. Dunyo tilshunosligida musiqa terminlarining tadqiqi.....	130
Ilxam Sahaniyazov. Hujum taktik harakatlarini amalga oshirishda yosh futbolchilar jismoniy holatlarining ahamiyati.....	133
Dilshod Bobojonov. Gazeta sarlavhalarining yaratilishida pragmemaning roli (ingliz va o'zbek tillari misolida).....	136
Muyassar Jumabayeva. Cognitive grammar: application and challenges in teaching grammar to diverse learners in Uzbekistan.....	140
Kamola Saidova. The evaluation of education process.....	142
Dilbar Ibragimova, Mukhabbat Mukhammadieva. The role of english in medicine.....	145

Pedagogika

Muzayyan Xolmatova. Boshlang'ich ta'lim pedagogikasining rivojlanishida xalq pedagogikasining o'rni.....	148
Gulnoza Xasanova. Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining pedagogik qobiliyatlarini rivojlantirishda ta'lim paradigmasi tamoyillarining ahamiyati.....	150
Malika Ergasheva. Imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun uydagi ta'limni tashkil etishning pedagogik shartlari.....	153
Saodat Kasimova. Iqtisodiy universitetlarda ingliz tilida ishbilarmonlik muloqoti ko'nikmalarini rivojlantirish uchun rolli o'yinlardan foydalanish.....	155
Farzona Olloqulova. O'quvchilarda konsentrizm asosida tadqiqotchilik elementlarini shakllantirishda ona tili darslarining ahamiyati.....	158
Диёра Бобоназарова. Дискурс анализ – как главный инструмент декодирования информации.....	160
Алсу Гарифуллина. Художественные особенности и стиль корня чуковского в сказке «Муха-цокотуха»	163
Орзигул Ибрагимова. Компоненты тематической группы «одежда» в «Словаре русского литературного языка» А.И.Федорова.....	165
Елена Уфимцева. Экспрессивность как лингвистическая категория языка.....	168
Малика Темирова. Орфографические и пунктуационные особенности интернет.....	

коммуникации.....	171
Тимур Хамракулов. Структура кода интеллектуального детектива «Код да винчи» - как нарративной модели Д.Брауна.....	174
Shokhida Kasimova. Enhancing secondary school students' speaking skills: principles and techniques for educators.....	177
Shoira Sarimsakova. The exploration of uzbek culture based on "cultural onion" model.....	180

Psixologiya

Ra'no Alimardanova. Onalarning farzandlar kelajagiga ta'sirini xorij va o'zbek olimlari tomonidan o'rganilganligi.....	183
Dilfuza Shabbazova. Boshlang'ich sinf o'quvchilari tarbiyasiga ta'sir etuvchi omillarni o'rganish.....	186
Madina G'ofurova. Zulfiya Qurolboy qizi hikoyalarida xarakter yaratish mahorati.....	188
Olim Kodirov. Reflective teaching perspectives of el teaching in uzbek schools.....	190
Екатерина Югай. Эффективные методы применения информационных технологий для развития творческого мышления у младших школьников.....	193

Kichik tadqiqot

Nilufar Turg'unova. Til o'qitishdagi ayrim yondashuvlar xususida.....	196
Mohinur Farmonova. Struktural adabiyotshunoslikda badiiy matn tadqiq manbasi sifatida.....	198

Nargizaxon Madaminova. Maktabgacha ta'lim yo'nalishida ingliz tilini virtual muhitda o'rganish innovatsion metod va platformalar tahlili.....	202
Mahliyo Sattorova. Farhod va Shirin xalq dostonining janriy xususiyatlari.....	206
Shaxnoza To'rayeva. Imlo savodxonligi xususida tajribaviy tadqiq.....	209
Dilnoza Sa'dullayeva. Ingeborg Baldauf izlanishlarida Fitrat - millat qahramoni.....	213
Boxodir Ilxamov. Reklamalarda foydalaniladigan shiorlarning kelib chiqishi va ularning nazariy asoslari.....	216
Munisa Abduazizova. Konsept nazariyasi va uning tarkibiy tuzilishi tahlili.....	218
Gulnoza Djurakulova. O'zbek xalq dostonlarida "ot egarlash" epik formulasi.....	221
Nigora Nurmuxmmadova, Dilnora Ibrogimova. Aholi orasida gelmintozlarni tarqalishini oldini olishda axborot texnologiyalarining ahamiyati.....	228
Ziroatxon Ubaydullayeva. Ta'lim sohasiga doir birliklarning giponim va giperonimik munosabatlari.....	230
Мохицехра Журобоева. Звуковой повтор в языковой структуре романа Е.И. Замятина «Мы».....	233
Гузал Хуррамова, Муштарий Аликулова. Метод глобального чтения.....	235
Озода Нормуродова, Зулфия Сафарова. Интерактивные технологии в преподавание русского языка в английских группах.....	238

Жандос БАЙЗАКОВ,
 Шыршық мемлекеттік педагогика университети
 Ўзбек тил білімі кафедрасы аға оқытушысы (PhD).
zandosbajzakov906@gmail.com

АБАЙ ПОЭЗИЯСЫНДАҒЫ ФИЛОСОФИЯЛЫҚ САРЫН

Аннотация: бұл ғылыми мақалада Абай Құнанбайұлының поэзиясындағы философиялық сарындар терең талданады. Мақалада Абай шығармашылығындағы адамгершілік, әділеттілік, білім мен ғылым, табиғат пен адам арасындағы үйлесімділік мәселелері қарастырылып, оның философиясының адам болмысы мен қоғамдағы орны ашылады. Абайдың философиялық көзқарастарының қазіргі кезеңде, моральдық құндылықтар мен рухани дамудың негізінде маңызды рөлі көрсетіледі. Сонымен қатар, Абайдың шығармашылығының қазіргі қоғам үшін өзектілігі мен адамгершілік тұрғысынан сабақ алатын тұстары талқыланады.

Кілтті сөздер: поэзия, философиялық сарындар, адамгершілік, әділеттілік, білім, табиғат пен адам, моральдық құндылықтар.

Annotation: this academic article provides an in-depth analysis of the philosophical themes in the poetry of Abai Kunanbayev. The article explores key issues such as morality, justice, knowledge, and the harmony between nature and humanity within Abai's works, examining the relevance of his philosophical views on human existence and society. It highlights how Abai's philosophy plays a crucial role in shaping moral values and spiritual development in the modern world. Additionally, the article discusses the continuing relevance of Abai's ideas for contemporary society, offering valuable insights into humanistic and ethical perspectives.

Keywords: poetry, philosophical themes, morality, justice, knowledge, nature and humanity, moral values.

Аннотация: в данной научной статье представлен углубленный анализ философских тем в поэзии Абая Кунанбаева. В статье исследуются такие ключевые вопросы, как мораль, справедливость, знание и гармония между природой и человечеством в творчестве Абая, исследуется актуальность его философских взглядов на человеческое существование и общество. В нем подчеркивается, что философия Абая играет решающую роль в формировании нравственных ценностей и духовного развития в современном мире. Кроме того, в статье обсуждается сохраняющаяся актуальность идей Абая для современного общества, предлагая ценную информацию о гуманистических и этических перспективах.

Ключевые слова: Поэзия, философские темы, мораль, справедливость, знание, природа и человечество, моральные ценности.

Абай Құнанбайұлы қазақ әдебиетінің алып тұлғасы болып қана қоймай, оның философиялық дүниетанымы да терең әрі жан-жақты. Оның шығармалары тек эстетикалық құндылықтармен ғана емес, адамзаттың рухани және моральдық ізденістерін қамтитын философиялық ойларымен ерекше. Абай поэзиясында қазақ халқының әлеуметтік өмірі мен адамгершілік мәселелері кеңінен талқыланып, оны бірден-бір маңызды құндылықтарға мән беріледі. Осы тұрғыдан алғанда, Абай шығармашылығының философиялық сипаттамасын зерттеу бүгінгі күннің өзінде өзектілігін жоғалтпайды. Абайдың философиясы, әсіресе адам мен қоғам, өмірдің мәні, адамгершілік, әділет, шындық сияқты тақырыптарды қамтиды.

Абай шығармашылығындағы философиялық сарынның басты бағыттары:

- Абайдың дүниетанымы.
- Абайдың адамгершілік, әділет, мораль, болмыс пен қоғам мәселелерін тереңдетіп қарастыруы.
- Абайдың рухани ізденістері мен “Толық адам” концепциясы.

Абай Құнанбайұлының дүниетанымы мен фи-

лософиялық көзқарастары оның шығармаларында кеңінен көрініс тапқан. Ол қазақ халқының рухани әрі мәдени дамуын өз өлеңдері арқылы насихаттап, адамның ішкі әлемін, қоғамдағы әділетсіздік, адамның өзін-өзі тануы туралы ойларын терең ойластырған. Абайдың философиясын қарастырғанда оның шығыстық және батыстық дүниетанымға деген көзқарастарының араласуымен бірге, оның “Толық адам” түсінігіне баса назар аудару қажет.

Абай Құнанбайұлының шығармашылығына шығыстық және батыстық философиялардан келген ықпалдардың бірігіп өрбуі оның дүниетанымын ерекше әрі терең етіп қалыптастырды. Абай өз шығармаларында Шығыс философиясының негізгі мәндерін, әсіресе ислам діні мен Сопылық ілімді терең меңгергенін байқатады. Абайдың шығармаларында жиі кездесетін “жүрек” пен “ақыл” ұғымдары, “парасат” пен “қанағат” сияқты адамгершілік қасиеттер шығыс ойшылдарының философиясында жиі қолданылатын терминдермен үндеседі. Алайда Абайдың поэзиясына Батыс философиясының да әсері бар екендігі белгілі. Оның поэзиясында жеке тұлғаның бостандығы, ақыл мен ғылымның маңызына ерек-

ше мән беріледі. Сонымен қатар, Абай өзінің шығармаларында адамзаттың моральдық және рухани кемелдену жолдарын сипаттай отырып, Аристотель мен Канттың идеяларына жақын философиялық тұжырымдарды ұсынады.

Абайдың философиясындағы ең маңызды тұжырымдардың бірі – “Толық адам” идеясы. Бұл ұғым Абай шығармашылығында адамның жан-дүниесінің жетілуі мен мінез-құлқының үйлесімділігін сипаттайды. Абай бойынша, толық адам – бұл өз ішкі әлемін танып, оған сай өмір сүретін, қоғамға пайдасын тигізетін адам. Абай адамды рухани жетілу мен кемелдену жолындағы ізденістерге шақырады. “Толық адам” концепциясы оның моральдық қағидаларын жүзеге асыруға бағытталған, яғни адам тек өз өмірінің мәнін ғана емес, сонымен бірге қоғамның өмірінің мәнін де түсініп, оны дамытуға атсалысуы керек. Бұл идея Абайдың шығармашылығында адамның өздігінен жетілуі, оның ой-санасының, ақыл-парасатының кемелденуі мен қоғамдағы адамдармен байланысын нығайту мәселелерімен тығыз байланысты. Абайдың “Толық адам” концепциясын зерттеушілер оның гуманистік бағытын, оның адами болмысқа деген терең көзқарасын атап өтеді. Бұл идея оның поэзиясында көптеген өлеңдерде ашылып көрсетілген, әсіресе “Қанша жұртқа болса да, халқыңның көпшілігінен ада болма” деген тұжырымдарда кездеседі.

Абай Құнанбайұлының шығармашылығында адамның рухани және моральдық дамуының маңызы ерекше. Оның өлеңдерінде адамға, оның мінез-құлқына, парасаты мен рухани байлығына қатысты терең философиялық ойлар кездеседі. Абай адамды өзінің адамгершілігі, адалдығы, еңбекқорлығы мен әділдігі арқылы бағалаған. Оның философиясы бойынша адамзаттың басты мақсаты – өзінің рухани болмысын жетілдіріп, қоғамға пайдалы болу. Абайдың адамгершілікке деген көзқарастары қазіргі қоғам үшін де өзекті, өйткені қоғамда моральдық құндылықтарды сақтап қалу және әрбір адамды өзіне тән адами қасиеттерге тәрбиелеу маңызды.

Абайдың қоғамдық әділеттілікке деген көзқарасы оның философиясының маңызды бөлігін құрайды. Ол қоғамдағы әділетсіздік, теңсіздік пен кедейлік мәселелеріне жиі тоқталып, әділетті қоғам орнатудың қажеттігін айтады. Абай халықтың жағдайын жақсарту үшін, әлеуметтік теңсіздікті жою үшін білім алу мен еңбек ету арқылы адамгершілікті дамыту қажеттілігін ұсынды. Ол қоғамдағы кемшіліктерді сынап, адамдардың өз міндеттерін адал орындап, қоғамның әл-ауқатын арттыруға атсалысуын талап етті. Абайдың әділеттілік туралы ойлары қазіргі кезеңде де өзекті болып табылады, өйткені көптеген елдерде әлеуметтік теңсіздіктер мен әділетсіздіктер әлі күнге дейін бар.

Абай өзінің философиялық көзқарастарында дәстүр мен жаңашылдықтың үйлесіміне ерекше

мән берді. Ол қазақ халқының дәстүрлі рухани құндылықтарын сақтай отырып, жаңа заманның талаптарына сәйкес келетін жаңашылдықтарды енгізуге шақырды. Абай қазақ халқының рухани болмысын өзгертіп, оның қоғамдық дамуына ықпал ету үшін ғылыми білім мен ақыл-ойды қолдады. Ол халықтың мәдениеті мен тілін бағалаумен қатар, әлемдік білім мен ғылымды меңгеруді ұсынды. Бұл жаңашылдық қазақ қоғамының дамуына ықпал етті, және бүгінгі таңда да маңызды болып табылады.

Абай үшін білім мен ғылым – адамзаттың рухани дамуының негізі. Оның шығармашылығында білім алу мен ғылымға ұмтылу адамның рухани жетілуінің басты шарты ретінде көрсетіледі. Абай қазақ қоғамының дамуы үшін жаңа білім мен ғылымды меңгеруді ұсынды, әрі бұл көзқарастары бүгінгі таңда да өзекті болып қала береді. Ол ғылымның адам өміріндегі рөлі туралы айта отырып, адамның тек ішкі рухани әлемін ғана емес, қоғамдық өмірде де ақылмен шешім қабылдауға қабілетті болуын қалаған. Абайдың ғылым мен білімге деген көзқарастары қазіргі қоғамдағы білімге, технологияға деген қажеттілікті түсінуге көмектеседі. Абайдың философиясында адам мен табиғаттың өзара тығыз байланысы өте маңызды орын алады. Ол табиғатты адамзаттың рухани әлемінің айнасы ретінде көрген. Абай табиғаттың сұлулығын, оның әртүрлілігін бағалап, адам мен табиғаттың үйлесімділігін сақтауды уағыздады. Оның шығармашылығында адам мен табиғаттың өзара қарым-қатынасы жөнінде терең ойлар айтылады. Абайдың философиясында табиғат – бұл адамның өзін-өзі тануы мен табиғатпен үйлесімді өмір сүру жолдарын табудағы негізгі құрал болып табылады. Қазіргі экологиялық мәселелерді шешуде Абайдың табиғат пен адам арасындағы байланысты терең түсіну өте маңызды.

Абай қазақ халқының ұлттық құндылықтарын сақтауды және дамытуға ұмтылуды басты мақсат етіп қойған. Ол қазақ халқының рухани байлығын, оның мәдениетін бағалаумен қатар, қоғамның дамуы үшін жаңа көзқарастар мен білімдерді қабылдауды ұсынды. Абай өз шығармаларында ұлттық мәдениеттің негізін сақтай отырып, оны заман талабына сай жаңартуды, халықтың рухани байлығын жаңғыртуды көздеді. Осылайша, Абайдың философиясындағы ұлттық құндылықтар қазіргі уақытта да өзектілігін жоғалтпайды. Абайдың философиясындағы гуманизм: Абайдың шығармашылығы мен философиясында гуманизм идеясы терең тамыр жайған. Ол адамның тұлғасын, оның рухани дүниесін жоғары бағалаған. Абай үшін адамзаттың басты мақсаты – өзін-өзі жетілдіру, өз өмірінің мәнін түсіну және қоғамға пайдалы болу. Оның философиясында адамның әлеуметтік жауапкершілігі, өз-өзіне деген құрметі мен басқаларға деген жанашырлығы ерекше орын алады. Абай гуманизм идеяларын өз

шығармаларында ашық көрсетті, әрі осы идеялар қазіргі қоғамдағы адам құқықтарын қорғау мен адамдар арасындағы ынтымақтастыққа үлкен үлес қосады.

Абай Құнанбайұлының философиясы қазіргі таңда да өзектілігін жоғалтпайды. Оның шығармаларындағы адамгершілік, білім, әділет, табиғат пен адам арасындағы үйлесімділік мәселелері бүгінгі қоғамда да маңызды орын алады. Абайдың философиясындағы адам болмысының құндылығы, мораль мен рухани байлықтың орны қазіргі кезеңдегі адамзаттық мәселелерге жауап береді. Қазіргі заманда білім мен ғылымның дамуы, әлеуметтік теңсіздіктер мен әділетсіздіктер, табиғатты қорғау сияқты мәселелер Абайдың философиялық мұрасын жаңа тұрғыдан зерттеуді талап етеді. Абайдың философиясын қазіргі заманғы әлеуметтік-мәдени жағдайларға бейімдей отырып, қоғамды рухани байытуға бағытталған шаралар қабылдануы керек.

Абай Құнанбайұлының философиялық мұрасы терең әрі көп қырлы болып табылады. Ол қазақ халқының рухани болмысын, мәдениетін және ұлттық құндылықтарын сақтап, оны заман талабына сай жаңғыртуға ұмтылған ойшыл. Абайдың философиясындағы адамгершілік, білім, ақыл мен адамзаттың даму жолындағы терең пайымдаулары қазіргі қоғамға да өзекті болып қалады. Оның шығармашылығындағы дәстүр мен жаңашылдықтың үйлесімі, ұлттық болмыс пен адамгершілік мәселелері, сондай-ақ қазіргі заманға бейімделген әлеуметтік ойлар оның философиялық мұрасын бағалауға мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- Байзаков Ж., Ботирова Ш. Әдебиеттану негіздері. Т.: 2022 ж.
 Мырзахметов М. Абай және шығыс. Алматы, 1994 ж.
 Мырзахметов М. Абай (Ибраһим) Құнанбаев. "Әдебиет әлемі". Алматы, 2013 жыл.
 Мырзахметов М. Абайтану. 10 томдық жинағы. Алматы, 2001 ж.
 Сейданов Қ. Туысқандар. Ташкент, 2018 жыл.

Нигора КАРИМОВА,
*старший преподаватель,
 доктор философии по филологическим наукам (Ph.D)
 кафедры русской филологии
 Ферганского государственного университета,
 Хуснидабону БОТИРОВА,
*студентка 4 курса, группы 21.78
 филологического факультета
 Ферганского государственного университета**

ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ СТИЛИЗАЦИЯ В ЯЗЫКЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ РУССКИХ И УЗБЕКСКИХ ПИСАТЕЛЕЙ

Аннотация: в статье рассматривается лингвистическая стилизация в произведениях русских и узбекских писателей, направленная на создание особого стилистического эффекта через использование языковых средств. Исследуются основные особенности стилизации, ее роль в литературе, а также способы реализации лексических, синтаксических и фразеологических особенностей в текстах авторов двух языковых традиций. Особое внимание уделяется сравнительному анализу лексического состава, особенностей синтаксической структуры и риторических приемов, используемых в произведениях русской и узбекской литературы. Работа направлена на выявление схожих и отличительных черт в лингвистической стилизации этих языков, что способствует более глубокому пониманию взаимовлияния и культурного взаимодействия между русским и узбекским языками.

Ключевые слова: лингвистическая стилизация, русская литература, узбекская литература, сравнительный анализ, языковые средства, лексика, синтаксис, фразеология, риторика, стилистика.

Annotatsiya: maqolada rus va o'zbek adiblari asarlarida lingvistik stilizatsiya tahlil qilinadi, bu stilistik effekttni yaratish maqsadida til vositalaridan foydalanishga qaratilgan. Stilizatsiyaning asosiy xususiyatlari, uning adabiyotdagi o'rni, shuningdek, ikki tilda yozuvchi asarlarida leksik, sintaksis va frazeologik xususiyatlarning amalga oshirilish usullari o'rganiladi. Maxsus e'tibor leksik tarkib, sintaktik tuzilish va retorik uslublarni taqqoslanishiga qaratiladi, ular rus va o'zbek adabiyotlarida qanday ishlatilgani tahlil qilinadi. Ishning maqsadi bu tillarda lingvistik stilizatsiyaning o'xshash va farqli jihatlarni aniqlashdir, bu esa rus va o'zbek tillari o'rtasidagi o'zaro ta'sir va madaniy munosabatlarni chuqurroq tushunishga yordam beradi.